

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslojpu.

Stajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vposlati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena oznanil je za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu je cena po-
sebno znižana.

Štev. 19.

V Ptuju v nedeljo dne 21. septembra 1902.

III. letnik.

Kmečki poslanci.

Glejte jih, kako so pridni pri delu naši kmečki poslanci! Pred kratkim je bilo kmečko zborovanje v Središču, 14. t. m. je imel Žičkar svoje zborovanje v Čadramu, danes govori zopet enkrat Robič in na dohtar Rozina pri Sv. Križu. In zakaj to vse? Dragi kmetje, saj vam je znano, da se zopet bližajo volitve v deželni zbor. Radi tega pa se vrši dan za dnevom zborovanje kmečkih poslancev. Slovenskemu kmetu se mora lagati v obraz, lagati pa se mora tudi v časopisih. Čudno, da ni nikjer manje poslušalcev, kakor nad tisoč in zopet nad tisoč! Slovensko-klerikalno mariborsko glasilo z dne 13. t. m. piše: „Pri vsakem zborovanju, katero so poklicali naši deželno-zbornski poslanci, se jim je izreklo navdušeno popolno zaupanje!“

Grozna laž, kakor si jo pač samo klerikalec izmisliti zamore. Gospodje, kje je navdušenje našega kmeta? Kdaj je izrekel kmet svoje zaupanje?

Kak dohtar ali pa župnik si naenkrat zmislil, da bi bilo dobro, ako bi se v ta ali oni kraj pozvalo zborovanje. Teden dni poprej, že ali pa še bolj dolgo se prigovarja ljudstvo, da se ga mora vdeležiti marsikateri postane radoveden, kaj da bode in gre zares enkrat poslušat. Toda zares enkrat, ker drugokrat še niti oslek noče iti na led. Zakaj pa

prirejajo ti „kmečki“ poslanci tolikokrat taka zborovanja? Na to se lahko odgovori! Ako namreč slovenski kmečki zastopniki hočejo kaj v državnem ali v deželnem zboru doseči, bodéjo to gotovo prej dosegli, ako se v dotičnem zboru ve, da se potezujejo za zadeve ljudstva, da toraj to zahteva ljudstvo. Zato pa skličejo svoje volilce kam v najmanjšo vas, ker si mislijo, da jih tam gotovo nobeden tak ne bode slišal, kateri bi njih govorjenje svetu naznanil. V taki vasicipotem nekaj kmetom kvasijo, mladi kaplani skrbijo za to, da se tu in tam zakriči kak „navdušen“ „živijo“. Kmetu se obljubujejo zvezde z nebes — a potem pa gre tak poslanec v državni ali deželni zbor, ako sploh gre, in ako ne ostane doma, in tam v zbornici predlaga — čisto kaj drugega, kakor je kmetom obljubil, državi pa se izgovarja, da ljudstvo to želi, da je zborovanje v tej in v tej vasi, katero je bilo od tisoč in zopet tisoč kmetov obiskano, to od njega zahtevalo. Za to so toraj ta zborovanja, za to neumrljive laži kakor zadnjič, ko se je pisalo, da je bilo blizu 2000 kmetov v Središču navzočih, a bilo jih niti ni trideset kmetov, vseh drugih, hlapcev, dekel in mladine pa morda samo tri sto. Na zborovanju se kmetom laže, v časopisih se laže državi in pa svetu, v zbornici pa se od kmečkih poslancev deluje samo za dohtarske, samo za farške koristi. Zakaj pa nam ni nihče od-

Spomini na vojaško službo.

(Dalje.)

Grahove konzerve.

Predno sem odrinil z doma, šel sem k botri po slovo. Dobri ženici stopile so solze v oči. Pravila mi je, da dobro ve, kako hudo se vojakom godi, ker sta ji to njena sina natanko popisala. Posebno je obžalovala moj želodec, češ, vojaki dobijo včasih tako slabo jesti, da bi ga še svinja ne marala. Zato je morala svojima ubogima sinčkoma pridno denar pošiljati. Tudi meni je iz tega vzroka dala namesto dveh kar pet kron, da bi mi siromačku ne bilo treba stradati.

Od botre podal sem se k teti. Ta pa ni žalovala, ampak je rekla, da se mi bode pri vojaki dobro godilo, le začetek bo malo težek. Tudi vojaško hrano je hvalila.

Iz tetinih besed sem spoznal, da pri njej bira ne bode ravno velika. Spomnil sem se na botro ter začel tarnati: „Vojaščine se sicer ne bojim, a na moj želodec čakajo hudi časi, ker ne bode mogel prebaviti vseh jedi.“

In res se je ljuba tetka omeščala in šla v omaro iskat tovariša goldinarju, ki je bil za mene že pripravljen.

Odkritosrčno moram priznati, da nisem bil zaradi vojaške hrane čisto botrinih misli, toda za predobro sem je vendar imel. Že peti dan smo dobili prikuho, ki je bila čudno rumene barve in zelo neprijetnega duha. Ko pa smo začudeno viali nosove, prikaže se med vratmi „feldvebel“ in pravi, da morajo „rekruti“ vse grahove konzerve pojediti, ker so zdrave in tečne in da bo na hodnikih stal star vojak na straži, da nobeden ne zanese te imenitne hrane na

govoril na to, ko smo zadnjič to velikansko goljufijo na slovenskih kmetih razkrili? Dobro, sodite kmetje sami! Kaj Vam priporočajo Vaši kmečki poslanci? Vsaki Vam priporoča, da morate voliti v zbornico dohtarja ali pa duhovnika, ne eden pa Vam ni rekel, da bi si volili moža iz svoje sredine. Mi pa Vam zopet in zopet rečemo, kmetje volite si kmeta za Vašega zastopnika, bodi si za državni, bodi si za deželni zbor. Kdo Vam toraj hoče dobro, kdo je Vaš pravi, resnični prijatelj? So li tisti Vaši prijatelji kateri hočejo svojega stanovskega brata imeti v zboru, dobro vedoč, da si vrane med seboj ne izključujejo oči, ali so li tisti vaši prijatelji, ki Vam vedno in vedno svetujejo, da si morate zvoliti moža iz Vaše sredine za Vašega poslanca? Kdor malo pomisli, temu je gotovo to dovolj! Toraj še enkrat dragi kmetje, mi Vam rečemo volite za kmečkega poslanca kmeta! Dohtarji, hofrati in farji pa Vam rečejo, da morate voliti dohtarje, hofrate, fare! Kateri bode imel prav, koga bode ubogali? Kateri od obeh strank želi Vaš blagor? Dohtari, hofrati in farški podrepniki gotovo nigdar.!!!

Naša gospodarska organizacija in „Štajerc.“

Pod tem naslovom piše „Slovenski Gospodar“ v štev. z dne 11. septembra med drugim to le: „Kakor hitro odpre „Štajerc“ svoja umazana usta, se bode gotovo priduševal in rotit, da je kmečki list in se bo pričel sam hvaliti, kaj da vse za kmečki stan stori.“ — No, dobro „Gospodar“ pa nam povej ti kaj si pa vendar ti za kmečki stan storil? Kaj so storili vsi tvoji dohtarji? Veš kaj, poglejma si jih zaporedi. Kako le vendar to, da je malone vsak od tvojih toli hvaljenih rodoljubov postal v kratkem času iz siromaškega odvetniškega pomagalca mogočen bogataš? Povej nam, od kod imajo tvoji „rodoljubi“ toliko denarja? So li res, povej nam vendar vsi ti denarji,

stranišče. Silili smo se, kar se je dalo, pa le malo novincev jo je moglo spraviti pod streho.

Kaj je ostalim začeti? V sobi ne sme ostati, a ven tudi ne more nihče ž njo. Tedaj šine meni v glavo dobra misel. Urno rečem tovarišem: „Pod našim oknom raste star kostanj! Nanj zmečimo z žlicami smrdljive konzerve. Ker je listje že precej rumeno, ne bode nihče našega dela opazil!“

Nekaj trenutkov pozneje so se na kostanju že muhe pasle, nas pa so gospod „feldvebel“ pohvalili, ker smo jih lepo ubogali. Za solncem pride dež, a za veseljem žalost. Tudi naše veselje ni trajalo dolgo. Dve uri pozneje korakali smo iz „kasarne“ na vežbališče (eksercirplac). Ravno pri napacnem kostanju sreča nas stotnik (hauptmann) Bučar. „Feldvebel“ komandira v pozdrav: „Habt acht! Rechts schaut!“ Stotnik pa odzdravi: „Katera svinja pa snaži pri

katere imajo tvoji rodoljubi v posojilnicah dohtarski krvavi žulji? Kdor zagovarja „rodoljub“ kateri so se od slovenskega kmečkega ljudstva gatelji, ta ni in ne bode nigdar pravi kmečki prijatelj. In glej dragi kmet, „Štajerc“ pa je te gospodar postavil v pravo luč, pokazal je njihovo delo slovenskemu kmetu, in ako družega ničesar ne storil, to bi bila že večja zasluga, kakor so vsi rikalni slavospevi v „Gospodarju in v Domu“, s spevi tlačiteljev slovenskega roda.

Dragi kmet, — slovenski dohtarji so pijavke slovenskega ljudstva, brezusmiljene pijavke, ki mu izsesajo tudi zadnjo kapljico krvi.

Gospodar piše nadalje: „Štajerc“ mora ne in nemškutarke možakarje hvaliti, ker so ga ustvarili, in mora slovenske voditelje črniti, ki Nemci in nemškutarji hudo boje, da bi se slovenski kmet, ki jih redi in zdržuje ravnal po slovenski doljubih.“ — Dobro, kje pa imajo ti Nemci, ti nemškutarji možakarji od kmetov izguljeni denarji v posojilnicah in hranilnicah? Ako „Štajerc“ slovenske voditelje črni, potem gotovo bolj pošteno ravnajo svojih „nemčurskih“ nazorih s slovenskim kmetom kakor ravna „Gospodar“ in vsi drugi klerikalni pisarji po „slovenskih“ nazorih s slovenskim kmetom. Kaj ni čudo — da izhaja tam nekje v Ljubljani liki slovenski list. popolnoma slovenski, katere voditelje črni. In zakaj jih črni, ker so si zares to črnjenje zaslužili. Dragi „Štajerc“ je pošten, on pove napake teh gospodarjev, on kaže te pijavke slovenskega kmeta ljudstva. „Gospodar“ pa prikriva njih slabosti, on jih hvali, ker ve, da mu bodejo na drugi strani to hvalnato tero poplačali!

Sto in sto let so živeli nemški trgovci med slovenskim ljudstvom, sto in sto let je občeval slovenski kmet z nemškim trgovcem, oče je imel trgovino, sin prevzel, in glej, večina trgovcev ostala je brez denega premoženja, tako zvani slovenski rodoljub odpre svojo dohtarsko pisarno in v desetih letih

belem dnevu stranišče? To delo se mora popraviti.“ Tu zapazi na tleh nekaj kupčkov konzerv.

Kaj se je potem zgodilo, lahko uganete. Kaj to povem, da je Bučar ukazal nas drugi dan z vežbališča naravnost v luknjo, kjer je vsaka skledico konzerv za kosilo, za pijačo pa tolažbo moramo vse lepo pojesti, če hočemo priti iz luknje.

Dobro smo znali, da stotnik ne razume. Zato smo skušali izpolniti povelje. Počasi smo sili nevséčno jed v usta, kakor da bi morali jesti pečene gade. Nekateri so z neizrečenim trudom spraznili skledice, le meni in še dvema tovarišema ni bilo mogoče tega storiti.

Kregar pride gledat, če smo gotovi. Tiste, ki niso pojedli, je izpustil, nas tri je zopet zaklenil in obljubil za prihodni dan enako kosilo.

Še enkrat smo se spravili na delo, toda najboljše volji ni šlo. Zato smo ugibali in

ima sto tisoč goldinarjev gotovega premoženja, samo kmečkih žuljev, samo kmečkega gladu!

Gospodar na dalje piše: „A drugod so se kmeti še pravočasno vzdramili, organizirali so se, povsod imajo zadruge, ki so njihova rešitev. Tudi pri nas je treba take organizacije, in slovenski rodoljubi se mnogo trudijo, da se taka gospodarska organizacija pri nas kakor hitro mogoče in kolikor možno — najbolje — spopolni.“ To je zopet grozna laž, slovenski rodoljubi se namreč čisto nič ne trudijo za kmečko organizacijo, (združenje kmetov), njim ni za zadruge, njim vsem skupaj je samo za — klerikalne konzume pod vodstvom mladih, neiskusnih kaplanov. Dragi kmetje, ali ne vidite kam pridejo vsi konzumi? Ali Vam ne delajo ravno ti največje škode? Kdo pa priporoča najbolj konzume? Klerikalci! Kdo je njihov največji sovražnik? — „Štajerc!“ Zato pa ga toliko sovražijo toliko preganjajo. Seveda, ker Vam „Štajerc“ priporoča, da se morate učiti tako važnega nemškega jezika, zato se imenuje glasilo „nemškutarskih kramarjev!“ In glejte, vsi ti nemškutarski kramarji imajo za Vas več srca, kakor vsi „rodoljubi“, ker Vas svarijo pred zaslepljenim sovraštvom, pred bodočo pretečo Vam materijelno škodo! Vso navdušeno slovenstvo dragi kmet, je za nič, ako moraš vedno in vedno nositi tvoje groše za lepe slovenske dohtarske suknje, za drago žido njihovih žen! Ako zares trgovcu kak krajcar pomagaš, pa ti ta vendar da zato svoje blago, sicer pa ti ravno Nemeč navadno odkupi Tvoje pridelke! Ali kali morda gospod dohtar, gospod župnik? Toda sodi dragi kmet sam, „Štajerc“ se ne boji, da bi ga moral obsoditi, ako le količkaj premišleno, pošteno sodiš!

Našim kmetom.

Dalje.

V nekem mestu na Angležkem so bile tri tovarne ali fabrike, v katerih so opravljali možki težko delo.

na kakšen način bi se dalo rešiti. Po dolgem premišljevanju se spomnim, da imam preveliko obutje. Hitro se sezujem in konzerve spravim v čevlje. Lavžarjev Matija je mene posnemal, Štrukeljnov Jože pa, ki je imel za nesrečo ozke „coklje“, je slekel obe nogavici, v nje zdeal jed, a vse to počasi stlačil v žep.

Kakor nevesta pred altar, tako rahlo sem stopal pred narednikom Kregarjem, kateri nas je izpustil.

Od mene se je še poslovil z besedami: „Vidiš, ti masten rekrut, da je vendarle šlo, čeravno trdo!“ — No, za mene konzerve nikakor niso bile pretrde, ampak še veliko premehke.

Gluih tovariš.

Z menoj je prišel „cesarja služiti“ tudi neki mestni krojač, po imenu Martin Cepin. Njemu se je

Kovali so železne droge ali šinje. Posestnik teh treh tovarn se je hotel prepričati ali je človeku, kateri mora težko delati bolj ugodno žganje, vino in pivo, ali voda. Naročil je toraj vsaki teh treh fabrik, da morajo delati, kako se jim najbolj da, da bode videl, koliko jim je mogoče v enem dnevu opraviti. „Delavci tiste fabrike“ je rekel, „katera bode imela največ izvršenega dela pokazati, bodejo dobili lepo darilce.“ — V prvi fabriki je dal delavcem nastavitiv celi sod vina in več sodčekov piva, ter je rekel naj pije vsak, koliko hoče, toda pijan ne sme biti nobeden. V drugo fabriko je dal prinesti več sodčekov različnega žganja in je tudi rekel, da sme vsaki piti, koliko se mu poljubi. V tretji fabriki pa ni dal nobene močne pijače, temveč je rekel naj pijejo samo vodo. In tako se je tudi zgodilo. A veste kmetje, katera fabrika je največ opravila? Največ so opravili delavci, kateri so pili vodo! Menje so opravili delavci, kateri so pili vino in pivo, a najmanj pa delavci iste fabrike v kateri se je pilo žganje. Kako to? Vse „močne“ pijače imajo v sebi tako zvani alkohol, žganje, ga ima največ. Alkohol je strup za človeško bitje. Samo skusi, ako ne verjameš, da je strup, napij se vina ali piva, potem bodeš videl, kako slabo ti bode drugi dan. Glava te boli, želodec tvoj je slab, na celem životu trepečeš. In kaj je povzročilo to bolezen, katera se nazivlje od šaljivcev „maček“? To je povzročil sam alkohol.

Pri nas je navada, da začnejo kosci jako zgodaj kositi. Ob štirih, ob treh ali še bolj zarano začnejo delati, seveda na tešče. Toplega zajuterkar jim ni nihče skuhal, zato morajo biti zadovoljni samo s kruhom. Mislijo si pa, da je treba, da se kruh nekoliko pomoči in zato je pač v obče razširjena razvada, da se pije posebno od koscev že zarano v jutro žganje. Kdor pa na tešče pije, temu ne diši jed. Sicer je res, da človek kratek čas po pijači ničesar ne čuti, da se tako rekoč z delom igra, ker celi život nekako plamti, ker se pretače v žilah kr bolj hitro. Toda kako dolgo trpi to? Četrť ure poznej pa si dvakrat slabši, kakor si poprej bil. Zopet

že z lica bralo, da zna malo več, kakor hruške pečiti. Vsaka črta na njegovem obrazu je namreč kazala zvitega lisjaka.

Bil je drugače miren človek ter je vsakomur rad ustregel, če je le mogel. Pa imel je to napako da je zelo slabo slišal, to se pravi: da je bil gluhi, pravi je to samo on, a vsi vojaški zdravniki, ki so ga preiskovali, so zopet hoteli vedeti, da ima popolnoma dobra ušesa. Zato so ga vsi oficirji in podčastniki (unteroficirji) vzeli na piko in ga skušali na vse mogoče načine vloviti, toda ni šlo; on se je delal tako spretno gluhega, da smo bili že vsi o slabosti njegovih ušes povsen prepričani.

Nekoč je nesel po stopnicah vedrico (škaf) vode. Ravno na ovinku trčita z narednikom skupaj in sitni Kregar je dobil vodo s posodo vred v svojo bučo in za to še mu ni smel nič storiti, zakaj Cepin se je izgovarjal, da ga ni slišal priti.